

Koroška Bela kot del briksenske posesti na Bledu

Janez Fajfar

univ. dipl. etnolog in prof. geografije

Sedanja župnijska cerkev sv. Ingenuina in sv. Albuina na Koroški Beli

Prihod briksensko - bozenskega škofa Iva Muserja, 9. aprila 2014

Grba sv. Albuina in sv. Ingenuina, pod njima sveto jagnje -
grb briksenske škofije na vrhu portala župnijske cerkve

Blejski grad: Kamniti grb knezoškofa
Johanna VIII. Franza von Khuena (1685-1702)

Nekdanja in sedanja oltarna slika obeh svetnikov

Kapela sv. Ingenuina in sv. Albuina na Blejskem gradu

Ponovna posvetitev kapele na Blejskem gradu, 10. 04. 2014

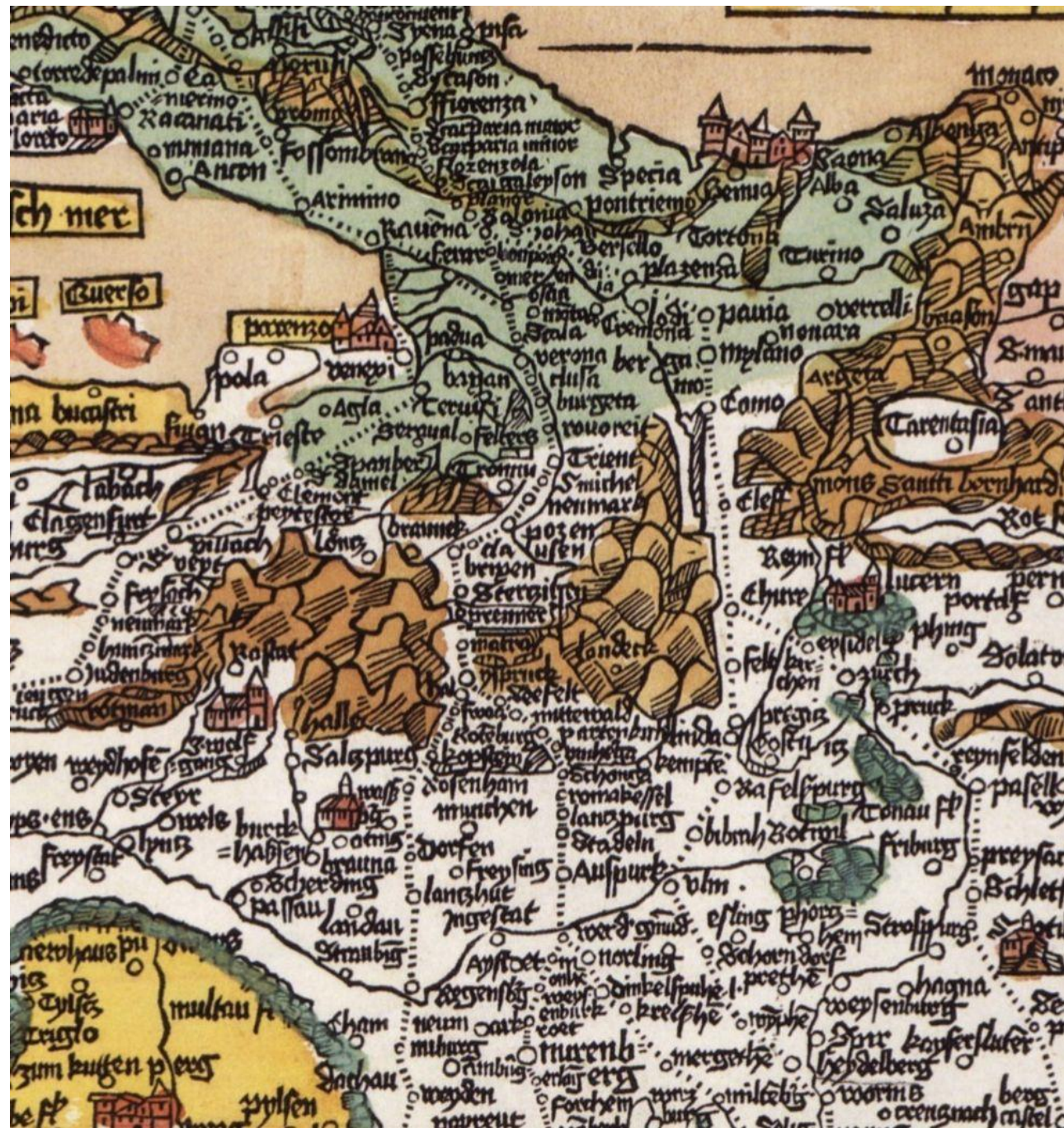
France Gornik (1895–1968), blejski župnik (1947–1962),
l. 1967 je izšlo njegovo delo „Bled v fevdalni dobi“

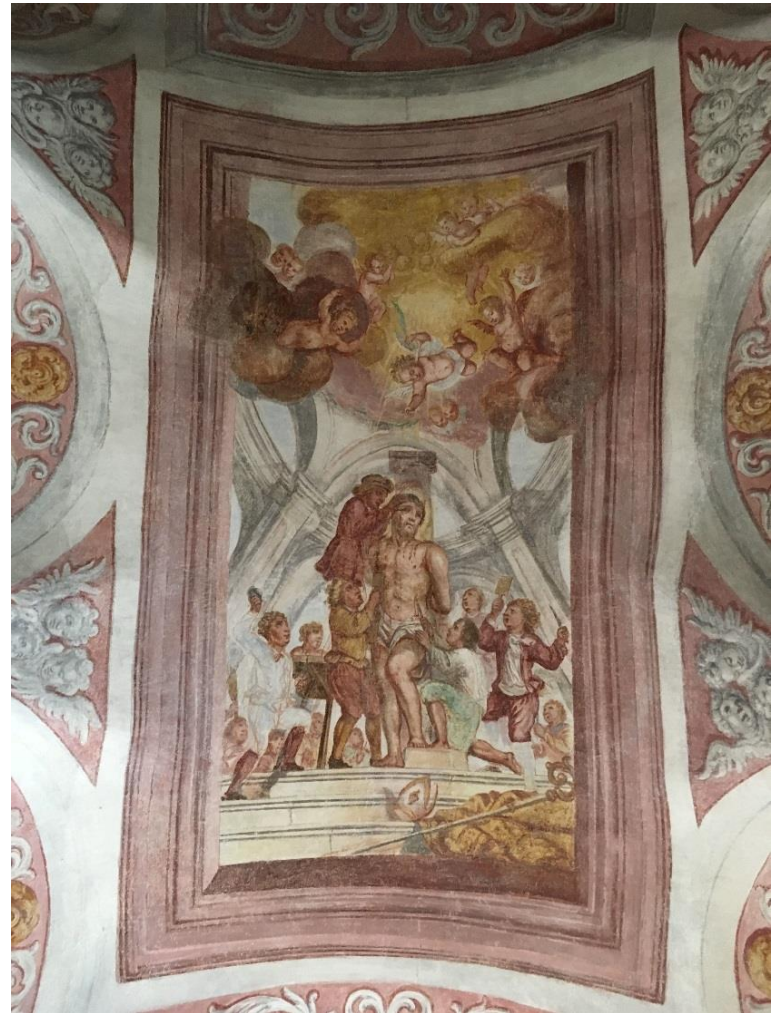
dr. Karl
Wolfsgruber
(1917–
2009),
južnotirolski
deželni
konzervator,
najboljši
poznavalec
briksenške in
blejske
zgodovine

Izrez iz
nemške karte
romarskih poti
čez Alpe v
Rim (1500)

Mučeniška smrt sv. Kasijana Imolskega,
legendarnega ustanovitelja sebensko–briksenske škofije,
freska na stropu blejske grajske kapele (okr. 1700)

Sv. Ingenuin, prvi izpričani škof Säbensko-briksenške škofije, konec 6.stol,

Sv. Albin, briksenski škof (975?–1006), mašni plašč, 10. stol.

Henrik II. poklanja
Bled sv. Albuinu,
muzejska zbirka na
Blejskem gradu

111

R

EN

archiepiscopus

Upodobitvi Henrika II. in Kunigunde v kapeli na Blejskem gradu

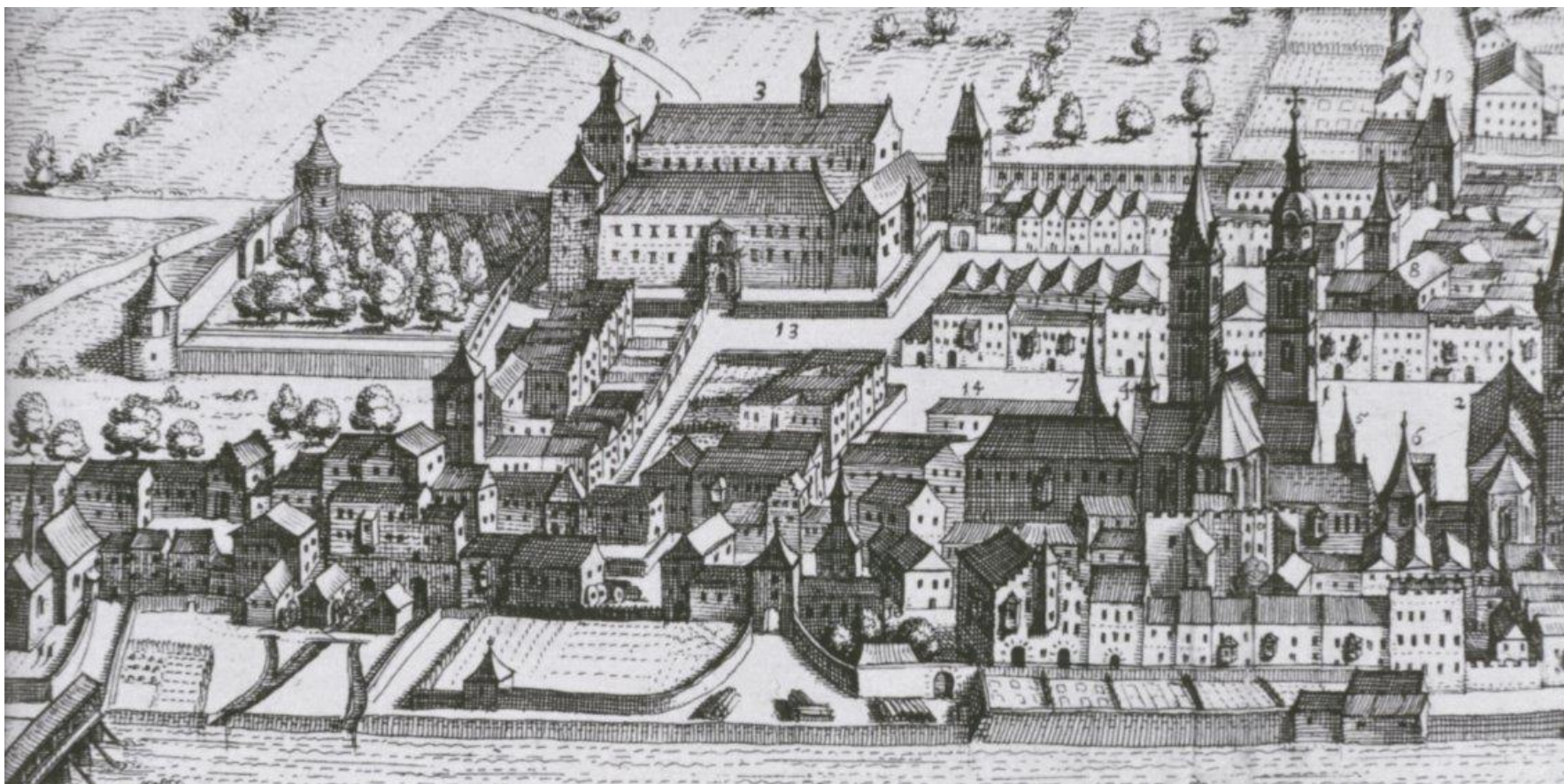

MÜHLBACHER KLAUSE, briksenška mitnica ob pristopu iz Pustriške doline

Knežji in škofijski dvorec v
Briksnu,
mesto Briksen 1588

Freska škofov Ingenuina in Albuina v križnem hodniku briksenske stolnice, 14./15. stoletje

BLEJSKO ZEMLJIŠKO GOSPOSTVO 1004-1756

..... JEDRO ZEMLJIŠKEGA GOSPOSTVA IZ L. 1004

— MEJA DEŽELSKEGA SODIŠČA BLED 1749

▨ OZEMLJE DEŽELSKEGA SODIŠČA RADOVLJICA

● POSEST LETA 1253

○ POSEST (SKUPAJ Z ●) V ČASU URBARJA 1615

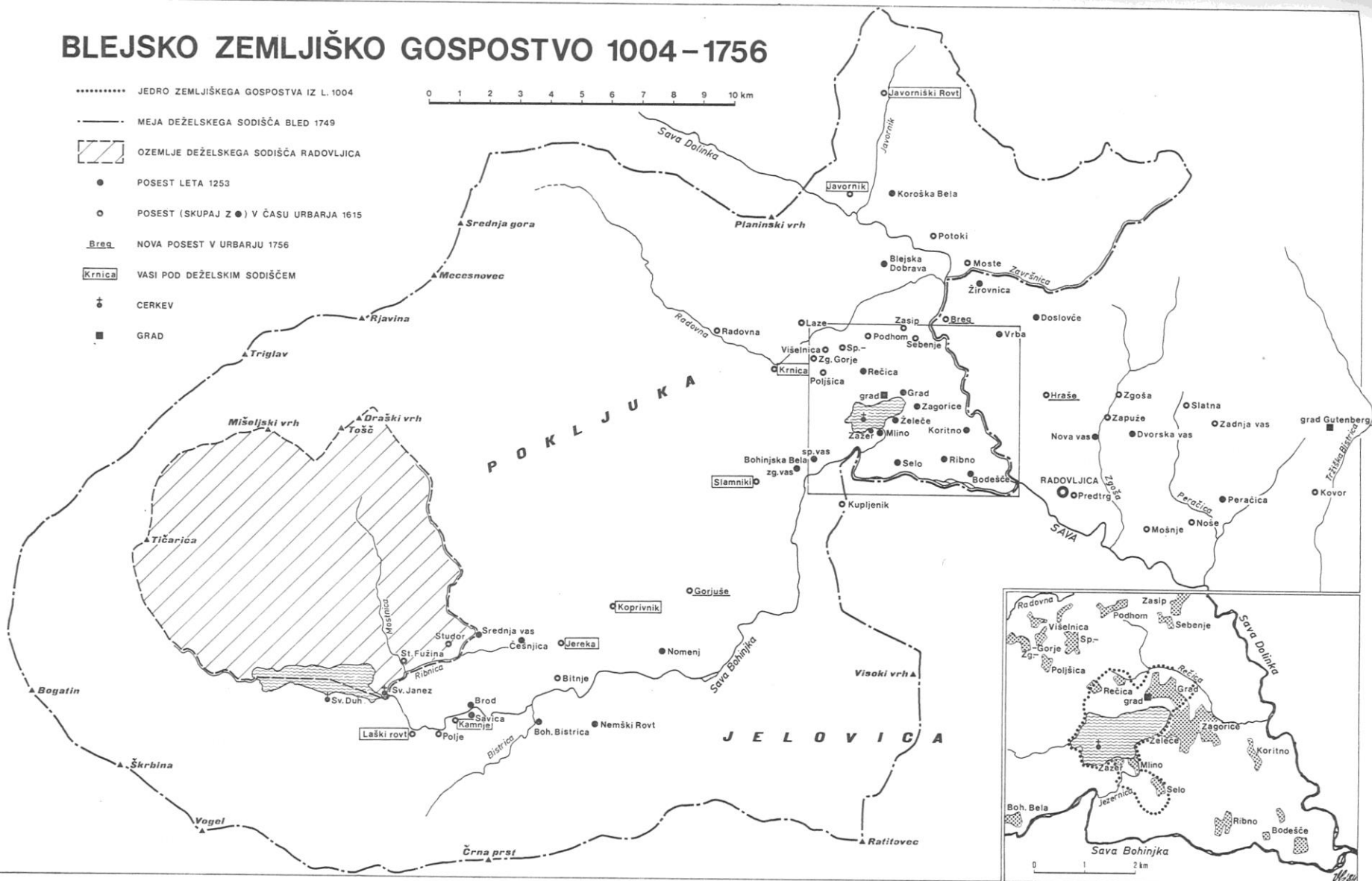
Breg NOVA POSEST V URBARJU 1756

Krnica VASI POD DEŽELSKIM SODIŠČEM

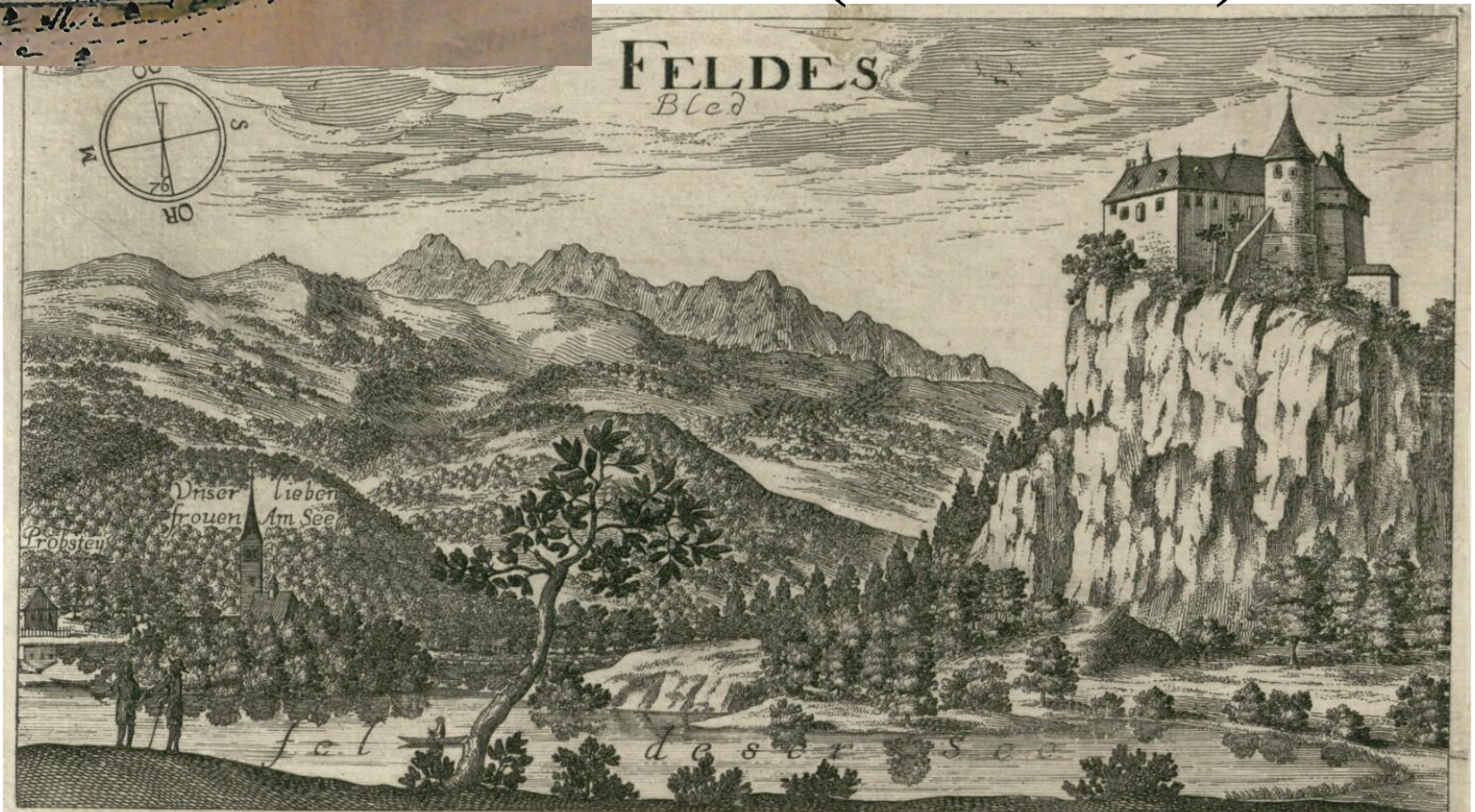
✚ CERKEV

■ GRAD

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 km

Briksenski gospostvi
(1004-1803, 1838–1858):
Blejski grad
(po Valvasorju 1689) in
otoška prošnja na Mlinem
(karta iz 1749)

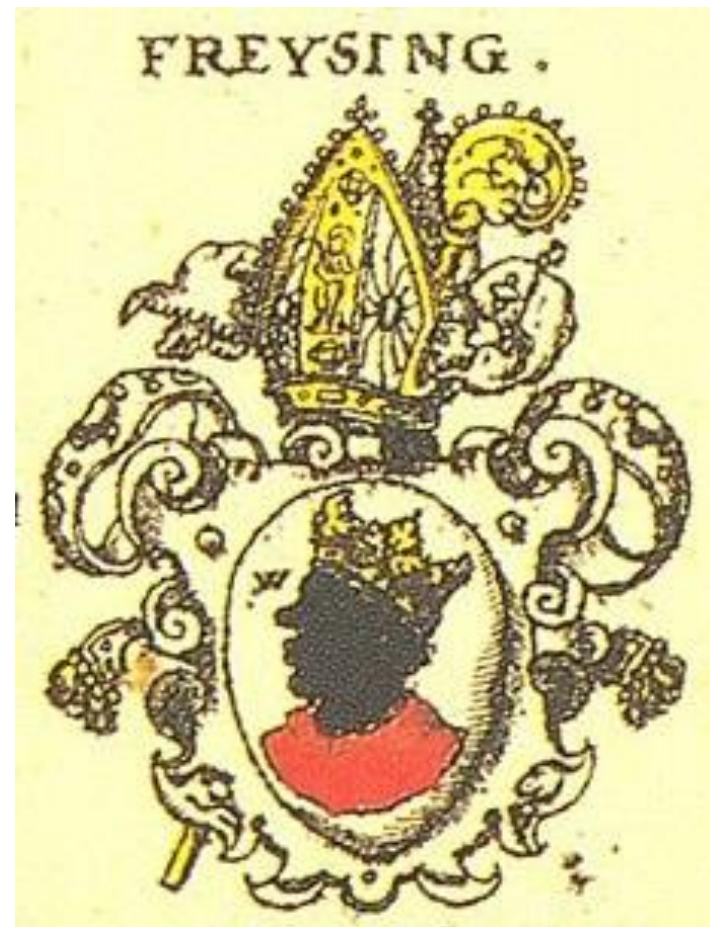
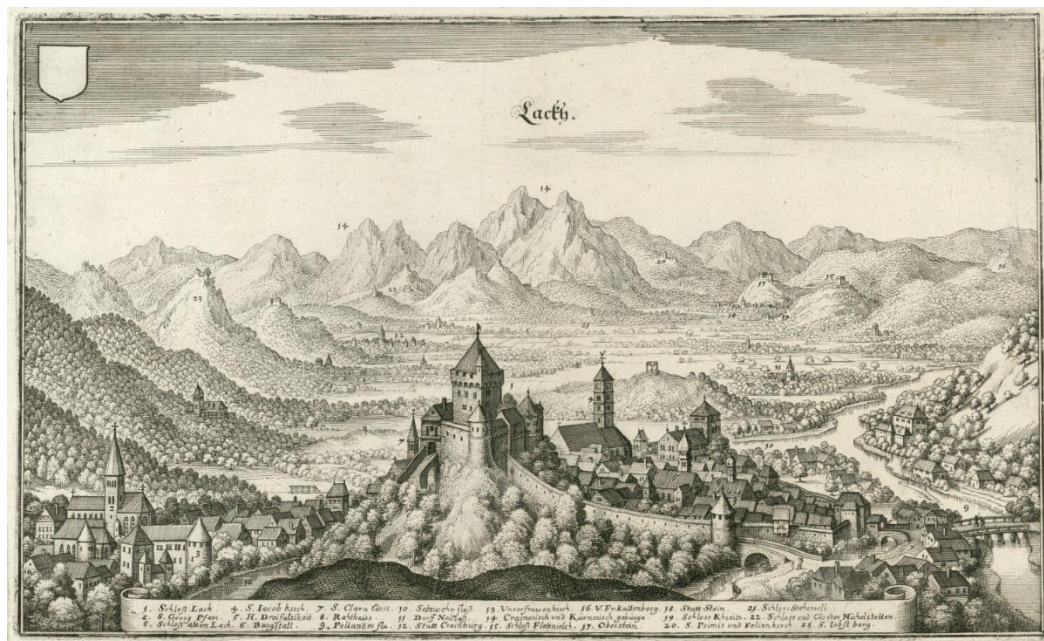

Nekdanje
Radovljiško gospostvo
Ortenburžanov
zač. 12.stol. – 1418
(po Vavasorju, 1689)

Freisinška posest na Loškem (973 – 1803),
Škofja Loka po Merianu (1649)

Kovanec z Otoka pri Dobravi, Oton II Freisinški (1188 – 1220)

Grofje Kraigi, zakupniki blejskega gospostva (1369-1551)
nagrobna plošča Konrada, prvega zakupnika (1369-1385),
Šentvid na Glini

Nikolaj Kuzanski (1401-1464), kardinal in briksenski knezoškof (1450-1464)

Slovenski kmečki upor leta 1515

Ein neues lied von den krayn- nerischen bauren.

Gibt wunder zu der baurn vurne/ thet sich so ser aus peitn. In kurn-
er zeit/ zu krieg vnd streit/ kham maniger her von weitten. Aus irer ge-
main/ thetñ sy schoeien **Stara praida** ain redet wolt sich rechen seines
hern gut man schwedñ. **Leuthup leuthup leuthup leuthup rooga gmai**
na mit gmainem rat sy khamen dar/ fur gschlosser marchet das ist war.

Herbard Turjaški (Auersperg) zakupnik 1558 - 1574

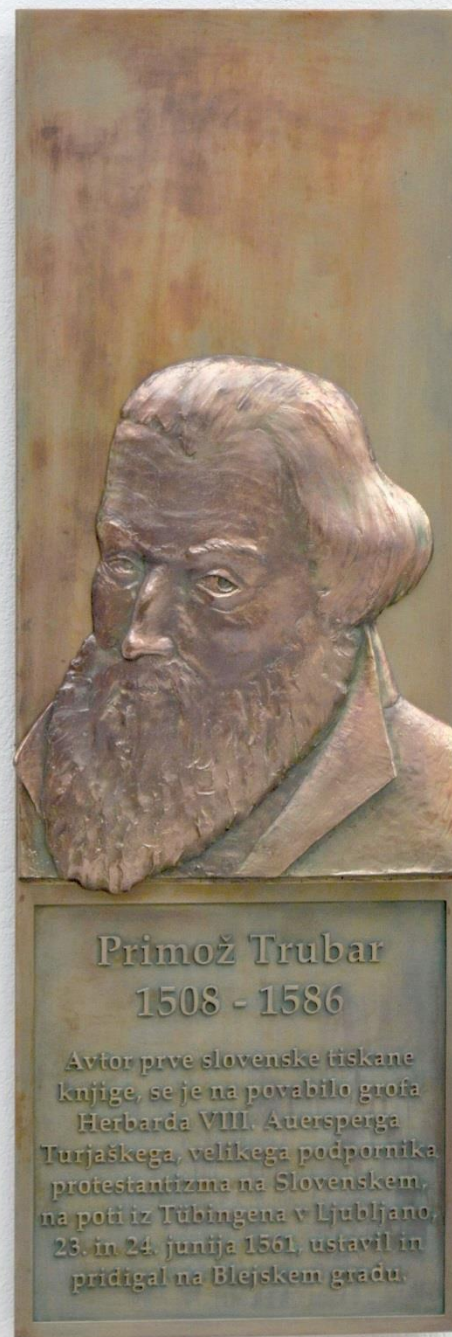
Primož Trubar, gost na Blejskem gradu, junija 1561

Hervard Turjaški

Nova spominska
plošča
Primožu Trubarju
na Blejskem gradu,
10.10.2021

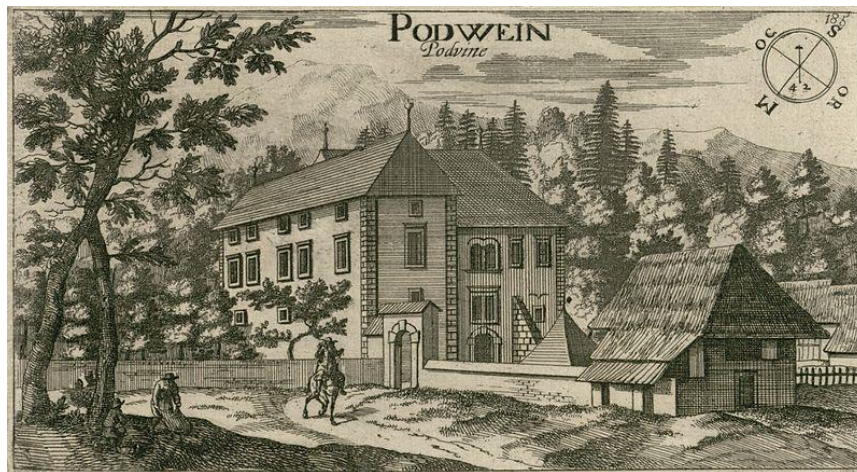
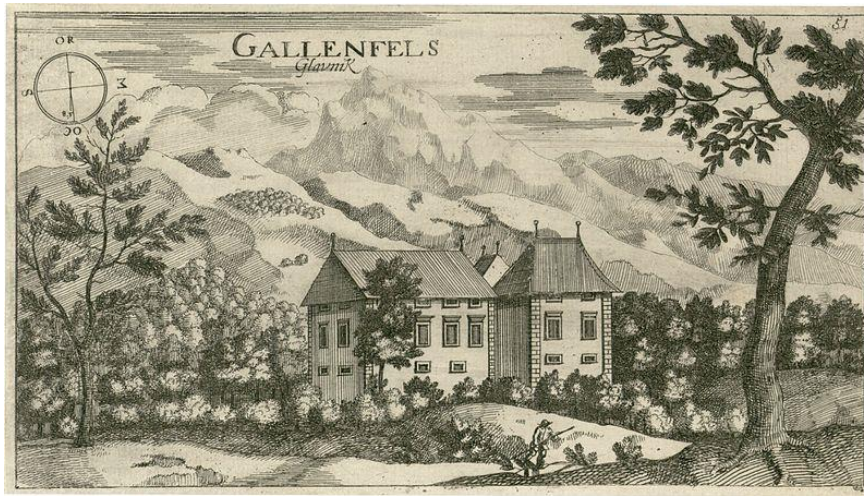

Ivan Josip Lenkovič, zakupnik Blejskega gospostva 1574-1580
cerkvena sv. Trojice v Sebenjah z grobom njegove vdove,
Ane Marije von Thurn, zakupnice 1580-1589

Zakupniki baroni Gallenfelsi (Golniški)

Janez Andrej (1679-1692), Janez Danijel (1692-1721),
Andrej Evzebij (1731-1745)

Janez Vajhard Valvasor (1641 – 1693)

Die
E R R E
dess
Herzogthums Crain.

Das ist,
Wahre, gründliche, und recht eigentliche Gelegen- und
Beschaffenheit dieses, in manchen alten und neuen Geschicht-Büchern zwar rühmlich
berührten, doch bishero nie annoch recht beschriebenen
Römisch-Kaiserlichen herrlichen Erblandes,

Anjeko,
Vermittelst einer vollkommenen und ausführlichen Erzählung aller
seiner Landschaften, Wäden, Felder, Wälder, Berge, fließenden und stehenden Bässern,
unterirdischer Berg-Seen, bevorab dess höchst-berühmten Eirharter Wunder-Sees, auch verwunderlicher Grotten,
und viel anderer ungemeiner Natur-Wunder, imgleichen der Gewächse, Mineralien, Bergwerke, Edelgesteine,
aller Müntz-Stücken, Thiere, Vögel, Fische etc.; überdas auch der Gebiete, Herrschaften, Schlösser, Städte,
Märkten, Gerichte-Häuser und Festungen, und deren so wol bermaligen, als heutigen Besitzer oder Vorsteher,
Gebieten, Einwohner, Sprachen, Sitten, Trachten, Gewerben, Handhierungen, Religion, Heiligen, Patriarchen,
Bischöffen, Orden, Klöster, Kirchen, Klöster etc.; Regiments-Wärdern, Jemter, Gerichten, Ständen und
Familien; wie auch der Fürsten, Jahr-Geschichte, alter und neuer Bewandigkeiten:

Durch selbst-eigene ganz genaue Erkündigung, Untersuchung, Erfahrung

und
Historisch-Topographische Beschreibung,

In Fünffzeihen, wiewol in vier Haupt-Theile unterschiedenen Büchern,
wie auch häufigen Abrissen und zierlichen Kupfer-Figuren ausgebreitet,

von
Johann Weichard Valvasor, Freyherrn,

Einer hochlöblichen
Landschafft in Crain Hauptmann im Untern Viertel
und der Königlich-Englischen Societät in England Mitgliede:

Über
In reines Teutsch gebracht auch auf Begehren mit manchen beyfügigen
Erklärungen, Anmerk- und Erzählungen erweitert durch

Krasnum Francisci,

Dess hochgräfl. Hauses Hohenloß und Gleichen Raht.

Faybach,

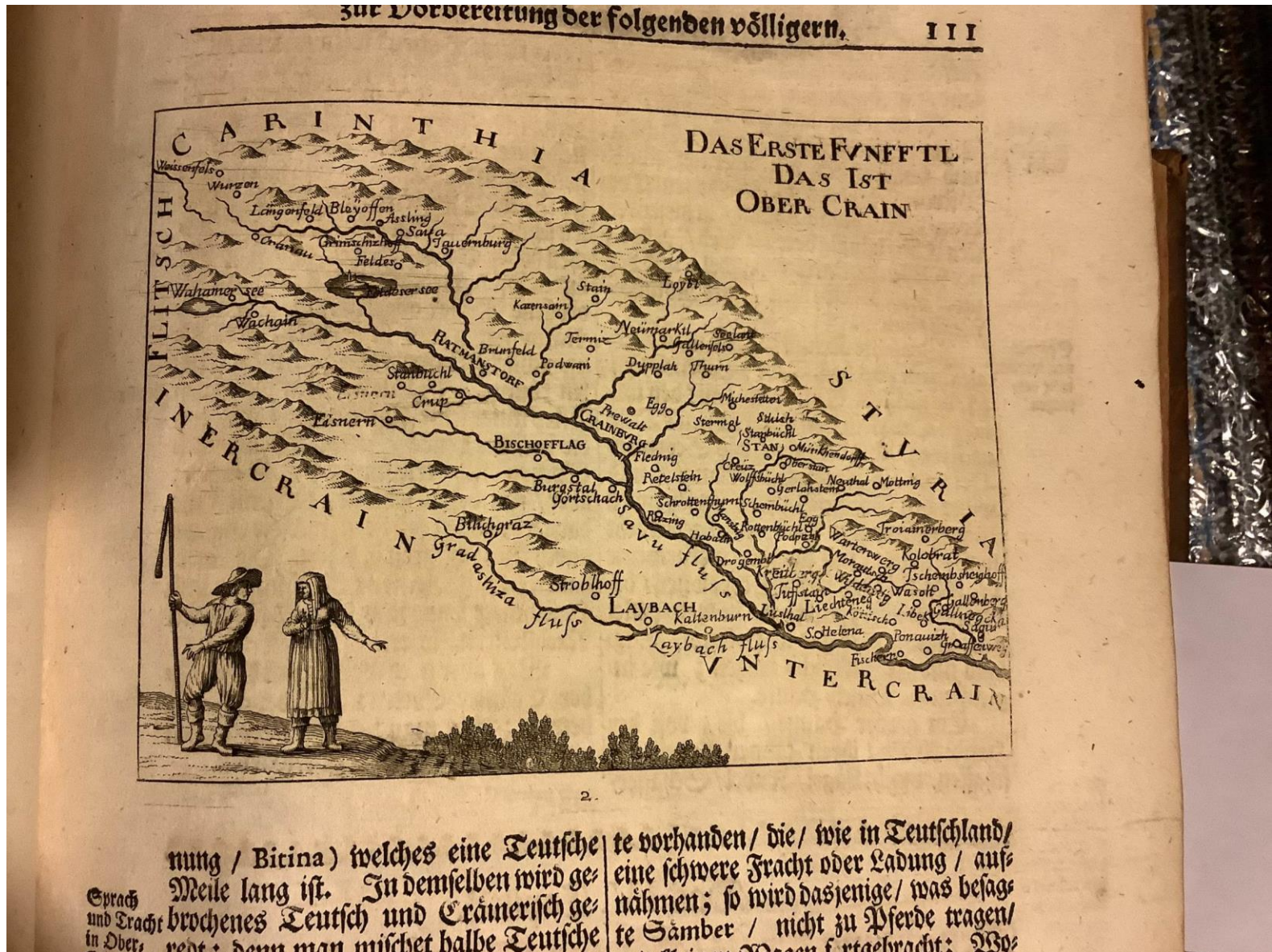
ANNOM DCLXXXIX.

In finden bei Wolfgang Moritz Eder, Buchhändlern in Nürnberg.

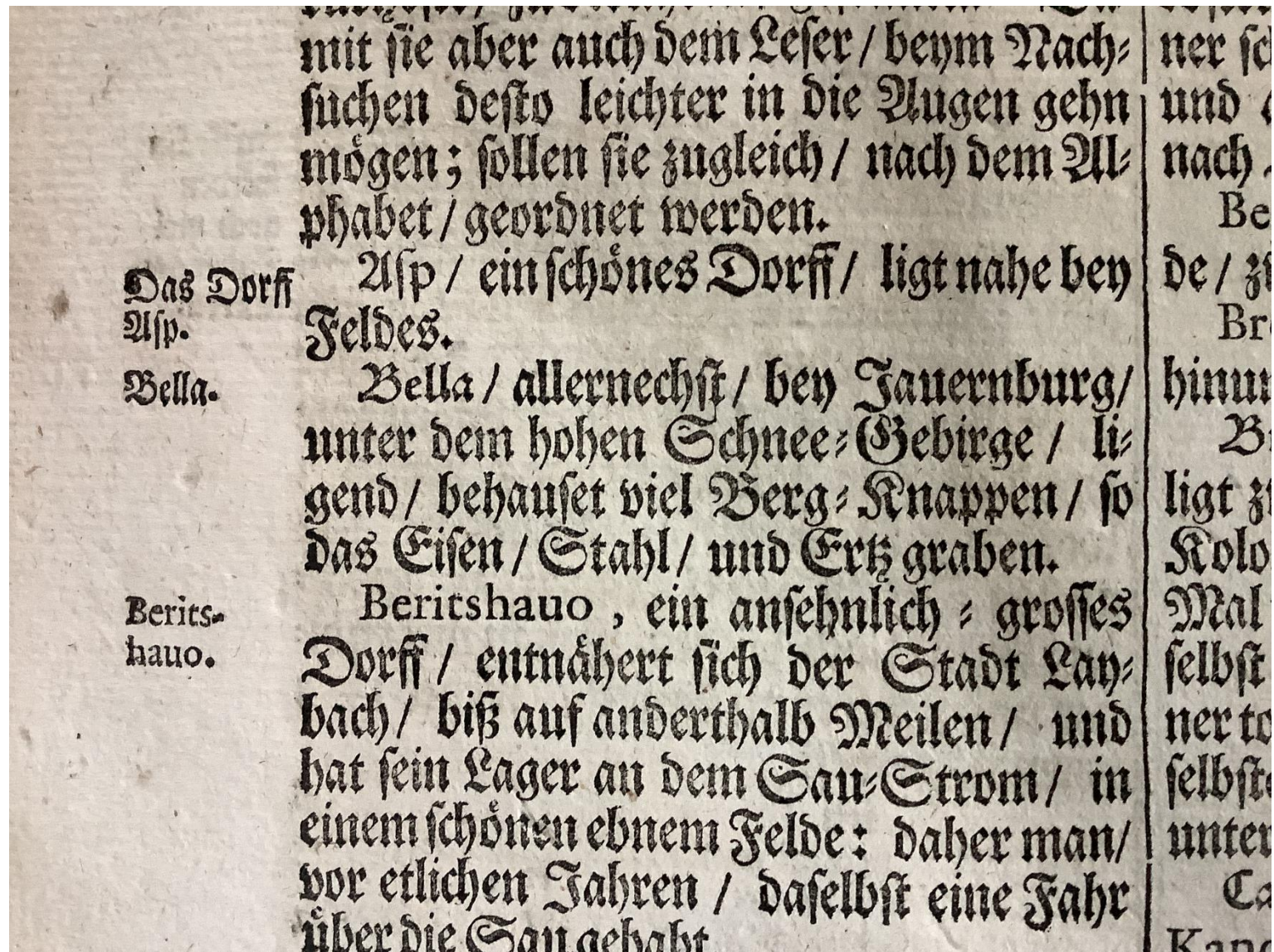
Cum Privilegio Sacrae Caesaricae Majestatis.

©1992 Valvasor! Johann Weichard von Valvasor! Die Erbe des Herzogthums Crain The Ober of the Duchy of
Carinthia Laybach/Nürnberg 1689 1 band 2te unveränderte Auflage Rudolfsworth 1877-1879. Druck und
Verlag v. J. Krupic Author: Janez Vajhard Valvasor #0086

Valvasor - omemba Zasipa in Koroške Bele, Slava vojvodine Kranjske, 1689

Valvasor - omemba Zasipa in Koroške Bele,
Slava vojvodine Kranjske, 1689

Valvasor – zapis o župni cerkvi na Koroški Beli, Slava vojvodine Kranjske, 1689

ne des auserweyhten Frommleynams
Christi; und die Andre des heiligen
Valentini.

**Vier Filial-
Kirchen all-
die.** Diese Mutter, Kirche hat folgende
vier Töchter/oder Neben-Kirchen:

**I. Der Heiligen Ingenuini und Al-
buini, zu Bella.** Der Bau dieser Kir-
chen ist sehr alt / und hat / vor vielen lan-
gen Jahren / unterm Papsst Innocen-
tio dem Sechsten / nemlich im Jahr
1361 / am 26. Aprilis seinen Anfang
genommen; auch vorzeiten / bey dieser
Kirchen / der rechte Pfarrer seinen Sitz
gehabt / und ist / unter der Psarz Rat-
mannsdorff gestanden / biß nachmals
diese Kirche der Psarz Nsling eingepsar-
ret worden.

Die Zehenden seynd zwar / zu der
Psarz Ratmannsdorff / gezogen worden:
dennoch werden / bey dieser Kirchen / zu
Bella, annoch alle Sacramentē beobach-
tet und gereicht.

**Brüder-
schafft
S. Vincen-
ti dafelbst.** Bey dieser Kirchen florirt die
Fraternität / oder Bruderschaft S.
Vincentii. Die Kirchweih (Jahr-
markt oder Kirchentag) kommt am
Feyertage S. Agathæ / und auch am
Tage der Kirchweihung (In Dedic-
tione Ecclesiæ) welche stets / am Sonn-
tage vor Bartholomæi celebrirt wird.

**II. Die Kirche Unser Lieben Frauen
Himmelfahrt und S. Rochi in Sava.**
Nachdeme diese Filial-Kirche / vom

bern/2. der Heims-
tationis B. V.) 3.1
des Abbt's S. An-
Die Eintweihu-
sche Bischoff / Th-
9. Aprilis 1617.
ter auch dabey d
Barbaren aufger
Überdas seynd
quien zu finden /
den / von dem E-
netto, durch Joa-
ardinum. Ein
Peregrina; die
Ruffini; die Dri-
cinchi.

Der Jahrmarkt
S. Barbern / und
weihung/ nemlich
nach Ostern.

**IV. Die Filial-
der Kreuz, Erb-
Welche / allererst
die Herren Grafen
ravio, und Herz J-
bauen lassen.**

Überdas ist auch
Schloß eine Capell
so daher gehörig.

In dieser Psarz
über/ungefähr hundert
70. zu Grabe.

Valvasor – upodobitev in opis Javornika, Slava vojvodine Kranjske, 1689

Valvasor – trg Jesenice,
sedež uprave Belopeškega gospostva,
Slava vojvodine Kranjske, 1689

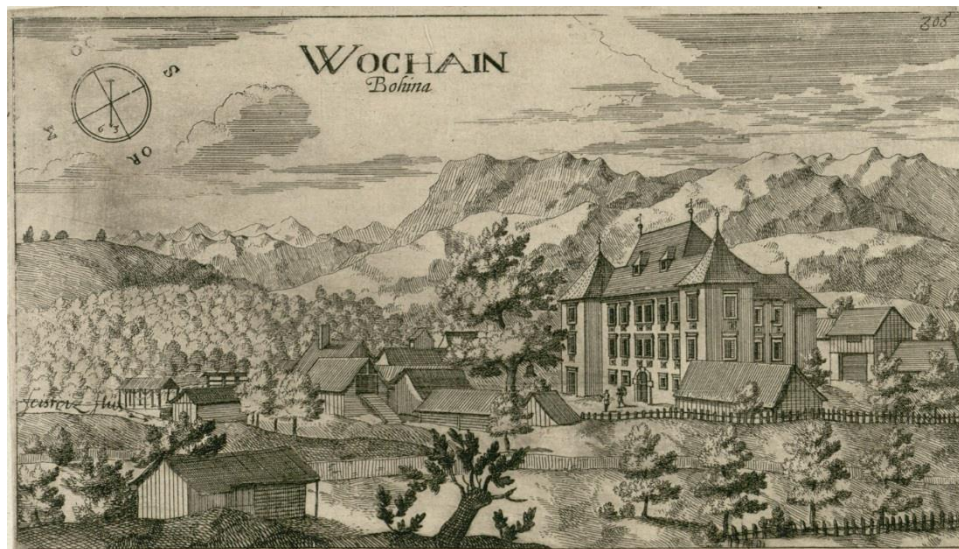
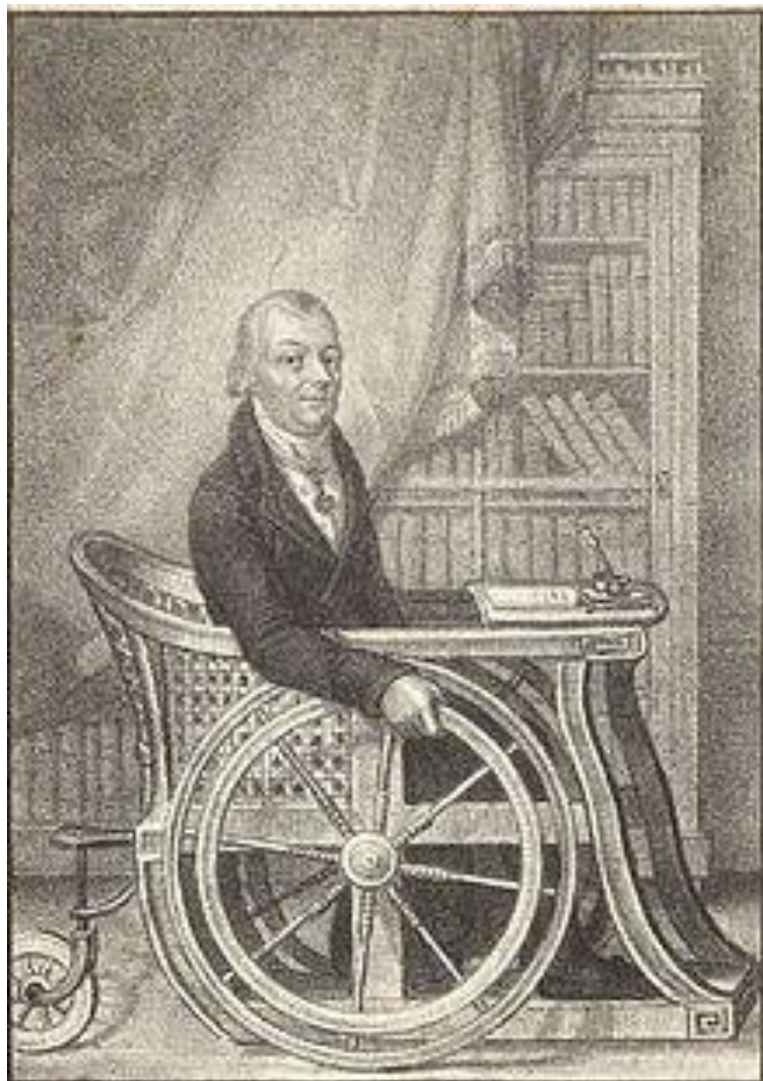

Justin Jakob, Soklič Blaž, Noč Urban,
Koroška Bela, 2. december 1752

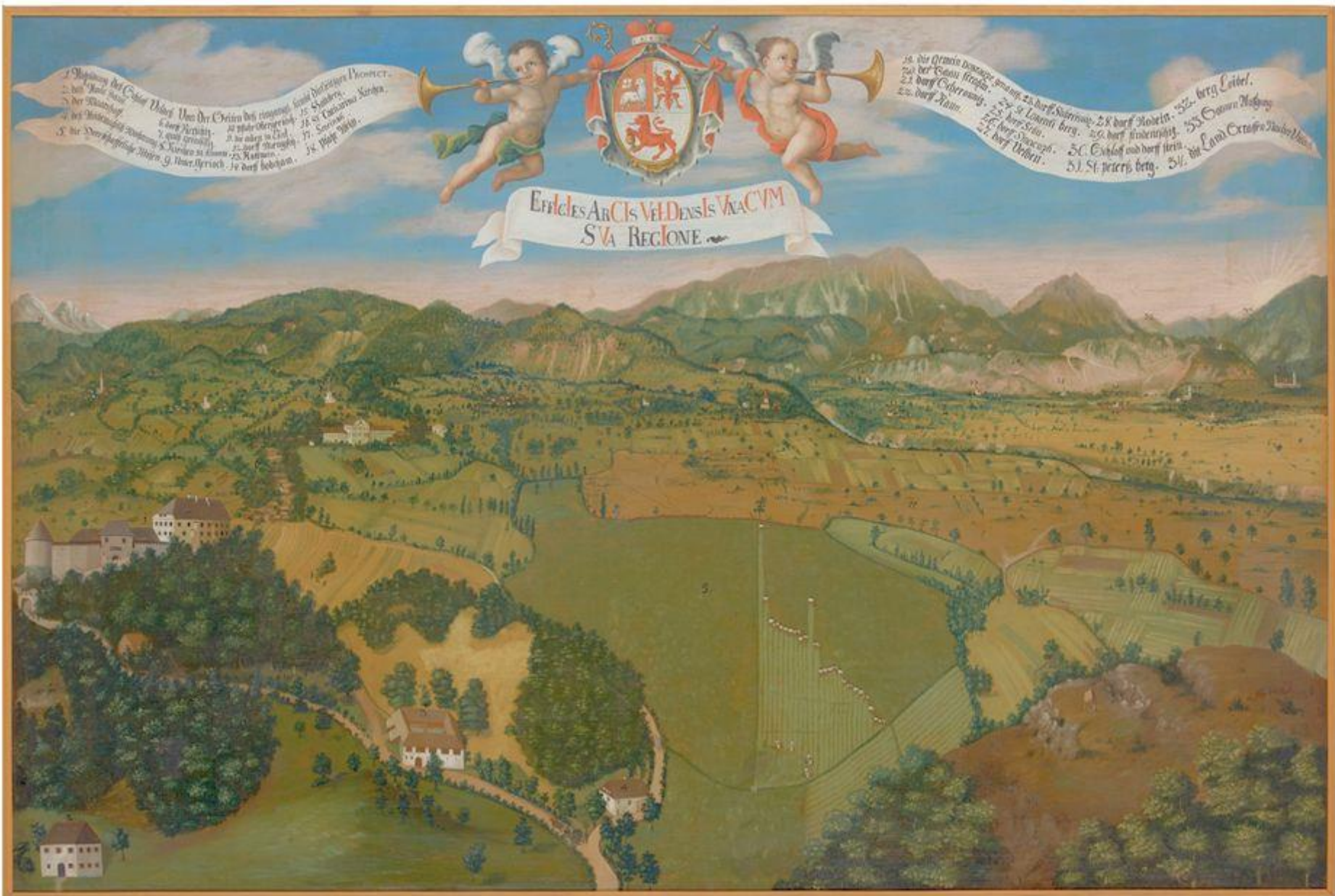
Jest Jacob Jestin, Blashe Sokličson,
 Jenci Urban Matoh. Bersejama Bunde
 Brago aſheto, Ljnova, Jenci Suetimo Suchavo,
 ena Brava Gitta aſtimfna Bersega, de mi
 Lma ~~am~~ letto Kute Primosa Tschoppa, ad Han,
 "Scheta Tschoppa Suetima, alli ne goviga aſheto
 Jura Tschoppa la 900. Raimisch Sastave Sto.
 "Joffa Niva, Jenci meja, na To Viteho per
 natcha dobre Verste", ^{ilno} pro natchi Sastavneſte
 Koker mi Camis alli Jenci Bered Bragam Jaken,
 "ga morema Jati Sto videnga Koker na Ka.
 "roschke Brelle navada iet ~~in~~ ^{ilno} Javischmo
 Inaile, Berse emimo alli Brugimo Skos natcha
 Schafilo Domagathi, Schafalli Lmo, de na
 lethe Jue Nive ad Katerse edna kantscha Tschoppa
 edna Brak Primas Tschoppa de usastove ima
 J. metnik Jenci 3. Jesterinze per en gliche
 de ano leto Berseje, eden metnik Kater Skos

+
 Jenci ne
 Jufahlen
 am, 2. 12. 1752

Baron Žiga Zois (1747-1819)

32.

33

31

24.

23.

25.

26.

28

30.

34.

27.

29.

21.

23.

22

20.

Izrez iz jožefinskega vojaškega zemljevida, 1763 - 1787

Izrez iz zemljevida Gorenjske,
J. K. Kindermann, Gradec 1797

Konec briksenske vladavine na Bledu, 1858
Knezoškof Vinzenc Gasser 1856-1879
Vinzentinum (izobraževalno središče) iz leta 1872

Victor Ruard (1814-1886)

Viktor Ruard, okoli 1880.
Viktor Ruard, around 1880.

Viri in literatura

- Bizjak, Majaž: Blejski grad in gospostvo pod upravo rodbine Kraig, Blejski grad 1000 let prve omembe, Bled, 2011
- Gelmi, Josef: Die Brixner Bischoefe in der Geschichte Tirols, Bozen 1984
- Gestrin, Ferdo: Bled v fevdalnem obdobju – do konca 18. stoletja Kronika 3, Ljubljana 1984
- Goller, Elizabeth: Die Herrschaft Veldes 1641 - 1803, Innsbruck 1984
- Gornik, Franc: Bled v fevdalni dobi, Bled 1967
- Kronbichler, Johann; Hofburg Brixen, Brixen 2010
- de Laszlocky, Ladislao in Wolfsgruber, Karl: Wappen und Siegel in der Hofratskanzlei des Fuerstertums Brixen, Brixen 1981
- Pogačnik, Aljaž: Župnijska cerkev sv. Ingenuina in sv. Albuina na Koroški Beli, Jesenice 2021
- Rabensteiner, Anton: Die Herrschaft Veldes 1500 – 1641, Innsbruck 1977
- Ribnikar, Peter: Blejske podložniške prisege, Ljubljana 1976
- Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763-1787, Ljubljana 1998
- Valvasor, Johann Weichard: Die Ehre des Herzogthums Crain, Ljubljana 1689
- Več avtorjev; Slovenski zgodovinski atlas, Ljubljana 2011
- Wolfsgruber, Karl: Die Brixener Hofburg, Bozen 1983
- Fotografije – Aleš Košir, Mirko Kunšič, Srečo Vernig

Koroška Bela kot del briksenske posesti na Bledu

Predavatelj: g. Janez Fajfar, univ. dipl. etnolog in prof. geografije

Predstavitev *Koroške Bele kot del briksenske posesti na Bledu* je nastala v sodelovanju z Muzejskim društvom Bled.

PPT predstavitev: Janez Fajfar in Srečo Vernig

Fotografije: Aleš Košir, Mirko Kunšič, Srečo Vernig

Organizator dogodka: Farno kulturno društvo Koroška Bela

Dogodek je nastal v sklopu prireditve »Nosilci zgodb naselbinske dediščine«.

Kulturni hram na Koroški Beli, 29. 10. 2021